

**Економіка, організація та управління підприємствами, галузевими
комплексами в аспекті корпоративного управління фінансами**

Сучасні тенденції розвитку світової економіки, які проявляються в її глобалізації, масштабному зростанні конкуренції, активній орієнтації суб'єктів господарювання на найбільш повну реалізацію бізнесових інтересів в боротьбі за споживачів, зумовили пошук нових інструментів підвищення ефективності системи організації і управління суб'єктів бізнесу. Світовий досвід переконує, що в основі успіхів прогресу завжди лежать безпосередні економічні інтереси людини, дисципліна і порядок, чітка система організації та управління процесами капіталоутворення, формування фондів нагромадження і споживання.

За умов планової економіки критерієм належного виконання функцій є узгодженість з планом. У ринковій економіці діяльність підприємства визначається цінами на товари і послуги, на фактори виробництва, сировину, а також витрати на управління підприємством. Головною економічною функцією будь-якого підприємства є задоволення потреб споживачів у товарах або послугах. Тобто ця функція властива кожному підприємству незалежно від його структури, галузі, ступеня підпорядкованості органам державної влади тощо [2].

Специфічні функції управління підприємством вказують напрямок впливу на будь-яку сферу виробничої діяльності, вони обумовлені багатосторонньою діяльністю підприємства та змістом його виробничих процесів. Такі функції включають види діяльності, які розрізняються призначенням і засобами реалізації. За змістом кожна конкретна функція управління на підприємстві є комплексною і включає планування, організацію, мотивацію і контроль організаційно відокремлених об'єктів впливу, окремих аспектів виробництва.

У фінансах підприємств управління означає процес впливу на фінансові відносини, фінансові ресурси, їх організацію для реалізації фінансової політики господарюючого суб'єкта. Крім того, управління фінансами можна визначити як сукупність всіх органів апарата управління підприємства та їх управлінських дій [5].

Метою фінансового управління є забезпечення підприємства необхідними фінансовими ресурсами та підвищення ефективності його фінансової діяльності. Предметом фінансового управління є регулювання фінансових потоків. При цьому

об'єктом управління фінансами є фінансові відносини у сфері грошового обігу, фонди фінансових ресурсів, що створюються і використовуються в усіх ланках фінансово-господарської роботи підприємства.

Суб'єктом управління фінансами підприємств є керівний та фінансовий апарат системи органів управління на підприємстві. У практичному плані управління фінансами підприємств - це сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на формування і використання фінансових ресурсів [1].

Поняття "управління фінансами" пов'язують з управлінням на рівні держави чи галузі. На рівні підприємств різних організаційних форм та різних форм власності в сучасних умовах використовують поняття "фінансовий менеджмент".

Управління фінансами підприємств базується на об'єктивних та суб'єктивних законах суспільного розвитку, на знанні та використанні закономірностей розподілу готового продукту і валового доходу підприємства. Сутність поняття фінансового управління можна трактувати як інструмент реалізації фінансів та фінансової політики, як сукупність методів впливу на організацію і використання фінансових відносин та фінансових ресурсів, як сукупність управлінських структур і фінансового апарату на всіх рівнях управління підприємством.

Фінансове управління має свою систему функцій, які пропонується визначати у такому складі [4]: взаємодія всіх елементів апарату управління підприємства, створення ефективних організаційних структур управління, аналіз фінансових ресурсів і фінансових відносин, прогнозування, планування, регулювання фінансових процесів, обґрунтування й прийняття оперативних фінансових рішень, контроль за виконанням розроблених планів та прийнятих фінансових рішень.

Вплив на фінансові відносини здійснюється за допомогою спеціальних методів: фінансового прогнозування; фінансового планування; фінансового регулювання; фінансового контролю.

Значне місце в управлінні фінансами підприємства займає прогнозування. Фінансове прогнозування - це передбачення ймовірного фінансового стану підприємства, обґрунтування показників фінансових планів. Прогнози можуть бути короткостроковими, середньостроковими і довгостроковими. Фінансове прогнозування передуює стадії складання фінансових планів, розробляє концепцію

фінансової політики на певний період. Мета фінансового прогнозування - це визначення реально можливого обсягу фінансових ресурсів, джерел їх формування, напрямки їх використання на період, що прогнозується. Фінансові прогнози дозволяють фінансовому підрозділу підприємства намітити різні варіанти розвитку та удосконалення системи фінансових відносин, форми та методи реалізації фінансової політики [4].

Фінансове прогнозування передбачає застосування різних методів, основними з яких є: асоціацій і аналогій; побудова економетричних моделей, що описують динаміку показників фінансових планів в залежності від факторів, що визначають і впливають на економічні процеси; кореляційно-регресивний аналіз; метод безпосередньої експертної оцінки.

Створення відповідного фінансового прогнозу є досить складним завданням. Коливання фінансових ринків і швидкі зміни у фінансових відносинах не лише ускладнюють прогнозування, а й підвищують його важливість. Фінансові прогнози не можуть бути виконані з великою точністю, тому що може відбутися багато подій, які спричинять невідповідність між дійсністю і прогнозом. Процес фінансового прогнозування зосереджується на: фінансових ресурсах, економічному та фінансовому стані, фінансовій політиці.

Розрахунок прогнозних показників та визначення рівня фінансового становища в майбутньому здійснюється в декілька етапів : 1 етап - на підставі аналізу показників попередніх періодів складається аналітичний баланс і визначаються вхідні дані для розрахунку необхідних показників, що ранжуються залежно від ступеня їх вагомості; 2 етап - виділення факторів, які мають першочерговий вплив на відібрані показники, визначаються допустимі межі впливу цих факторів; 3 етап - вивчаються можливості виходу на розрахункові величини факторів.

На цих розрахунках базуються висновки про фінансовий стан (фінансові відносини), намічається стратегія дій та складається фінансовий план. В літературі планування представляють як діяльність з прийняття рішень, які орієнтовані на майбутнє. Фінансове планування розглядають на підприємстві як діяльність по збалансуванню і пропорційності фінансових ресурсів. При цьому збалансування

означає оптимальне співвідношення між фінансовими ресурсами, джерелами їх формування та обсягами використання.

Фінансове планування представляє собою складову загальноекономічного планування підприємства, в основі якого лежать показники соціально-економічного розвитку. Фінансове планування направлено на координацію діяльності всіх відділів фінансової структури підприємства.

Головним об'єктом фінансового планування є фінансові відносини і фінансові ресурси, які знаходять своє кількісне відображення в плані. Рух коштів конкретного грошового фонду виражається і закріплюється у відповідних фінансових планах. Процес планування діяльності підприємств в нових господарських умов використовує систему бюджетування. Бюджет на рівні підприємства - це плановий документ, що відображає господарські операції підприємств та результати, пов'язані з їх виконанням. Сучасним методом фінансового планування є фінансове програмування, яке використовує програмно-цільовий підхід. В основу цього методу покладено чітке формулювання мети й задач і визначення засобів їх досягнення та вирішення. Вибір варіанта програми залежить, перш за все, від ресурсних факторів. При цьому враховуються не тільки масштаби, значення та складність досягнення мети, але й обсяг наявних ресурсів, є, очікуваний сумарний ефект, потенційні втрати від недосягнення мети. Сутність фінансового програмування полягає в складанні "плаваючих" планів видатків на п'ять років. Кожний рік план підлягає коригуванню на основі очікуваного виконання показників плану поточного року. Показники при цьому пересуваються за 5-річною шкалою на рік вперед, де показники 1-го майбутнього року є директивними, а в наступні 4 роки - орієнтовними.

Сьогодні в Україні використовуються цільові комплексні програми, що представляють собою систему науково-дослідних, організаційно-господарських та інших заходів, які направлені на досягнення поставленої мети збалансування по ресурсах та виконавцях. Водночас управлінська діяльність має у своєму складі контрольні дії, спрямовані на те, щоб гарантувати виконання поставлених завдань. Отже, фінансовий контроль є і повинен бути важливою функцією фінансового управління. Сутність фінансового контролю як методу управління та як поняття зводиться до процесу вивчення, порівняння, виявлення, фіксації проблем змісту і

відображення в обліку господарських операцій та вжиття заходів для їх розв'язання, усунення порушень, попередження в подальшому. Побудова ефективної системи управління фінансами підприємства передбачає створення відповідної фінансової служби підприємства (фінансовим управлінням — на великих підприємствах; фінансовим відділом — на середніх підприємствах; фінансовим директором або головним бухгалтером, який займається не тільки питаннями бухгалтерського обліку, але й питаннями фінансової стратегії - на малих підприємствах).

Таким чином, управління фінансами підприємств забезпечує його господарську діяльність фінансовими ресурсами, вирішує існуючі фінансові протиріччя у фінансових відносинах, здійснює контроль за дотриманням фінансової дисципліни, націлене на подальший розвиток підприємства, досягнення його стратегічних цілей. Проблема достовірної оцінки ефективності діяльності підприємства залишається актуальною протягом всього періоду розвитку ринкових відносин в Україні [6].

Вдосконалення фінансових методів і інструментів, способів управління фінансовими відносинами вимагає адаптації традиційних підходів до оцінки ефективності діяльності суб'єктів підприємництва.

В процесі дослідження теоретичних підходів до концепції фінансового менеджменту, заснованого на максимізації вартості суб'єкта підприємництва, ми дійшли до висновку, що вартісно-орієнтований підхід— це сучасна система управління, критерієм ефективності якої є зростання вартості підприємства, що відповідає зростанню добробуту його власників. Комплексним критерієм розвитку підприємства є вартість, тому що вона враховує інтереси різних учасників ринкових відношень. Саме за допомогою показника вартості підприємства можливо оцінити як доходність, так і ризики та альтернативні витрати інвестора. Управління в економіці - це свідоме спрямування економічних і соціальних процесів для досягнення збалансованості, пропорційності й оптимальності. Важливий принцип управління — гарантування різними суб'єктами управління виконання взятих на себе зобов'язань, або принцип відповідальності. Отже, оцінку вартості підприємства варто розглядати як невід'ємний інструмент фінансового управління, критерій ефективності управління та інформаційний базис прогнозування розвитку.

Список літератури :

1. Менеджмент: Навч. посіб.для студ. вищ. навч. закл. / За ред. Г.В Щокіна, М.Ф. Головатого, О.В. Антонюка, В.П. Сладкевича. - К.: МАУП,2007. - С.553- 565.
2. Мескон М.Х., Альберт М., Франклин Хедеури Ф. Основы менеджмента / Пер. с англ./М.Х. Мескон, М. Альберт, Хедеури Ф. Франклин - М.: Изд. «Дело». - 1997. - С.331-336.
3. Мостенська Т.Л. Системне забезпечення конкуренто-спроможності підприємств м'ясної і молочної промисловості України: Монографія. - / Т.Л. Мостенська, О.І. Драган, І.В. Суха. - Тернопіль, НУХТ, ТЗОВТернограф», 2010. – 268 с.
4. Осовська Г.В.Основи менеджменту. Практикум: Навч.посіб. - /Г.В. Осовська, І.В. Копитова. - К.: Кондор, 2009. - С. 117-127.
5. Сімаков К.І. Особливості формування організаційних структур управління підприємством / К.І. Сімаков //Вісник Технологічного університету Поділля. – 2000. – №4. - Ч.1 (23). – С.63-66.
6. Сугонятко О.А. Аналіз фінансового стану підприємств і шляхи його оздоровлення / О.А.Сугонятко // Фінанси України. – 2001. – №3. – С. 42–45.

Калантай, А. М. Економіка, організація та управління підприємствами, галузевими комплексами в аспекті корпоративного управління фінансами [Текст] / А. М. Калантай // Проблеми забезпечення сталої економіки в країні : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21-22 вересня 2012 р.) / НЕО "Перспектива". - Дніпропетровськ, 2012. - С. 93-95.